

De schreeuw van leerlingen die buiten de lijntjes kleuren

Als leerlingen buiten de lijntjes kleuren met agressief- en ander grensoverschrijdend gedrag, verbergen ze vaak andere (contextuele) problemen. Onvoldoende zorg van ouders kan zo'n probleem zijn. Dat los je met alle betrokkenheid van een begeleider niet zo maar op.

Sinds acht weken spreek ik Melissa en haar ouders. Op school en thuis haalt ze haar docenten en ouders het bloed onder de nagels vandaan, door hen te provoceren en zich niet te houden aan de regels. Ze gebruikt en doet vooral waar zij zin in heeft. De school weet niet meer wat ze met haar aan moet en adviseert de ouders om professionele hulp te zoeken. Hun kind zal anders ontsporen en de school moet dan tot schorsing overgaan.

Gebrek aan structuur

In het eerste gesprek met Melissa en haar ouders heb ik vooral geluisterd naar de klaagzang van de ouders over het gedrag van Melissa. In de tweede ontmoeting met Melissa heb ik haar verdriet en pijn gehoord en soms zelfs gevoeld. Melissa rookt regelmatig een jointje om het gevoel van verdriet, pijn, eenzaamheid te ontvluchten. In deze fantasiewereld droomt ze van een ander leven. Weer terug wordt ze geconfronteerd met de werkelijkheid. Een werkelijkheid met een gebrek aan structuur en regelmaat, die haar heen en weer slingert tussen paradoxale opvoedkundige opdrachten van vader en moeder.

Haar ouders hebben beiden een drukke baan en zijn weinig thuis. Momenten van samen eten en andere dingen doen zijn schaars. Melissa is vaak alleen en ontvangt weinig zorg. De liefde bestaat uit cadeaus en geld om te shoppen en om pizza's en patat te halen. De pijn, verdriet en onmacht uit ze in grensoverschrijdend gedrag tegen met name volwassenen met autoriteit.

Gevend geboren

Wie geeft en zorgt voor anderen investeert in de verbinding en verwerft zo verdienste wat tot autonomie, (zelf) vertrouwen en veiligheid leidt. Indien deze verdienste erkenning krijgt, ontstaat er een balans tussen geven en ontvangen. De relatie tussen ouder en kind is asymmetrisch, een kind kan nooit aan ouders teruggeven wat het

van hen heeft ontvangen. We zeggen dan ook dat elk kind gevend wordt geboren. Vandaar dat elk kind investeert in zijn ouders om zo een poging te doen om in balans te komen.

Niet alle ouders zien het geven van het kind waardoor het kind geen of te weinig erkenning krijgt en er zo vaak te weinig vertrouwen, autonomie en veiligheid wordt opgebouwd. Als ouders uit hun eigen gezin van herkomst een ballast met zich meedragen of door ziekte meer zorg nodig hebben, zal het kind die als vanzelf dragen en/of geven. Elk kind geeft.

Destructieve parentificatie

Melissa zorgt met haar grensoverschrijdend gedrag dat haar ouders haar niet kunnen negeren. Haar ouders moeten wel reageren als ze voor de vijfde keer op school moeten komen omdat Melissa weer verbaal agressief is geweest tegen haar wiskundeleraar en de school op het

Hij legt de rekening neer bij de maatschappij

punt staat haar te schorsen of haar naar een rebound wil sturen. Maar beter ouders die boos op je zijn, dan ouders die je bijna negeren waardoor je het gevoel hebt er niet toe te doen. Haar ouders moeten nu wel zorgen voor Melissa en hiermee ook voor zichzelf door weer ouder te worden en te investeren in een betrouwbare relatie tussen ouder en kind. Melissa krijgt zo weer het gevoel de moeite waard te zijn.

Hier zie
je het mechanisme van
DESTRUCTIEF RECHT, PARENTIFICATIE en
de **ONBALANS** van
PASSEND GEVEN en **ONTVANGEN**

Door deze vorm van destructieve parentificatie zorgt het kind met zijn grensoverschrijdende gedrag voor zijn ouders. Hij wijst hen zo op hun zorgende taak als ouder, als zij het geven van het kind niet zien noch dat wat het kind nodig heeft.

Door het grensoverschrijdende en rebelse gedrag van Melissa ziet haar omgeving haar vaak als moeilijk. Om die reden krijgt ze de zorg die ze werkelijk nodig heeft niet. Vaak kijken begeleiders alleen maar naar het gedrag van het kind en stemmen daar de begeleiding op af. Ze onderzoeken te weinig wat er werkelijk onder of achter het grensoverschrijdende van het kind zit en het kind ontvangt niet de passende begeleiding en de erkenning.

Schreeuw om aandacht

Uit gesprekken met pubers in mijn praktijk blijkt dat achter veel grensoverschrijdend gedrag een schreeuw om aandacht, erkenning en verbinding zit. Aandacht en erken-

Ieder kind investeert in zijn ouders

ning voor het onrecht en verbinding met betrouwbare relaties. Als de begeleider de destructieve parentificatie niet opmerkt, zal het kind zich niet gehoord en gezien voelen en zal hij nog meer het gevecht aangaan. Het kind kan of mag zich niet overgeven aan de vaak goed bedoelde interventies van de begeleider. Hij zou dan moeten erkennen dat zijn begeleider wel in staat is hem binnen de lijntjes te laten kleuren. Hij ervaart hierdoor dat hij slechte ouders heeft die hun verantwoordelijkheid niet kunnen nemen.

De begeleider op zijn beurt ervaart dat de meeste van zijn interventies geen resultaat hebben. Hij voelt zich steeds vaker onmachtig en gefrustreerd en geeft het uiteindelijk op. Het kind zal zich wederom afgewezen voelen en dit als het volgende onrecht ervaren, waardoor hij destructief recht opbouwt. Dit destructieve recht zal hij vaak gaan verhalen op derden, bijvoorbeeld in de vorm van nog meer grensoverschrijdend gedrag. En zo legt hij de rekening die hij in het gezin van herkomst heeft opgebouwd neer bij de maatschappij en om hem daar uiteindelijk te innen.

Identificeren met peergroup

In de puberteit richt het kind zich meer op de peergroup en zal hij zich, vaak vanwege een laag zelfbeeld, meer wil-

len identificeren met hen die zich het meest manifesteren. Dit zijn vaak leeftijdsgenoten met stoerder gedrag zoals bijvoorbeeld roken, drinken, stelen, (verbale) agressie en andere grensoverschrijdend gedrag. Als dit te ver gaat valt de puber op. De mentor trekt vaak als eerste aan de bel en het zorgsysteem in de school komt in actie.

Als de mentor of de leerlingbegeleider oog heeft voor wat er onder/achter dit gedrag zit en dit samen met puber en zijn ouders onderzoekt en bespreekbaar maakt, zal het gedrag vaak snel kantelen. Op het moment dat hij echter alleen reageert op het zichtbare gedrag met repressie, afspraken/regels of als `betere ouder` zal de begeleiding weinig tot niks opleveren of zelfs nog meer grensoverschrijdend gedrag tot gevolg hebben.

Passend begeleiden

Het zichtbaar maken van deze mechanismen van destructief recht, parentificatie en een (on)balans van passend geven en ontvangen die vaak onder/achter het grensoverschrijdende gedrag zit biedt mogelijkheden het kind en zijn ouders passend te begeleiden. Het helpt de begeleider ook zijn gevoelens van frustratie en onmacht te onderzoeken, waardoor er een betrouwbaardere relatie met passende interventies kan ontstaan waarbinnen de puber zich kan ontwikkelen.

In de zoektocht met Melissa en haar ouders, achter het grensoverschrijdende gedrag van Melissa kwam het onrecht en de daaraan gekoppelde destructieve recht en parentificatie in de vorm van grensoverschrijdend gedrag op tafel te liggen. Toen dit voor alle partijen zichtbaar en voelbaar werd kon Melissa haar ouders rechtstreeks aanspreken in wat zij nodig had om te groeien naar een betekenisvolle volwassene.

Gisteren, in het voorlopig laatste gesprek met Melissa en haar vader en moeder vertelde vader dat hij twee dagen geleden een fijn gesprek met de mentor van Melissa had gehad waarin hij vertelde over het sociale gedrag van de afgelopen twee weken. Tijdens het verhaal van vader zag je bij Melissa een grote glimlach op haar gezicht ontstaan. Moeder begon te huilen en de ogen van vader straalden toen Melissa zei het erg fijn te vinden dat er meer moment en van `samen` zijn waardoor zij weer het gevoel heeft de moeite waard te zijn.

Herberd Prinsen heeft een trainings- en adviesbureau. Daarnaast is hij auteur van diverse artikelen en boeken. (www.hpc.nu)

